DOMSTOLENS DOM
19. januar 1993 *

I sag C-89/91,

angående en anmodning, som Bundesgerichtshof i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Shearson Lehmann Hutton Inc.

mod

TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 13, stk. 1 og 2, i konventionen af 27. september 1968, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1),

har

DOMSTOLEN

sammensat af afdelingsformand C.N. Kakouris, som fungerende præsident, afdelingsformændene G.C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg og J.L. Murray samt dommerne G.F. Mancini, R. Joliet, F.A. Schockweiler, J.C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Diez de Velasco og P.J.G. Kapteyn,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Shearson Lehman Hutton Inc. ved advokat G. Limberger, Frankfurt

— TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH ved advokat J. Kummer, Karlsruhe

— Forbundsrepublikken Tysklands regering ved Ministerialrat C. Böhmer, Forbundsjustitsministeriet, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved P. van Nuffel, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af A. Böhlke, Frankfurt,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 7. juli 1992 er afgivet mundtlige indlæg af Shearson Lehman Hutton Inc., af TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 27. oktober 1992,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse 29. januar 1991 indgået til Domstolen den 11. marts 1991 har Bundesgerichtshof i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, herefter benævnt »konventionen«), forelagt fire præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af konventionens artikel 13, stk. 1 og 2.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag anlagt af TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH, München (Forbundsrepublikken Tyskland, herefter benævnt »TVB«), mod E. F. Hutton & Co. Inc., New York (USA), som i mellemtiden er blevet overtaget af Shearson Lehman Hutton Inc., New York (herefter benævnt »Hutton Inc.«).

3 Det fremgår af de sagsakter, der er fremsendt til Domstolen, at TVB anlagde sag mod Hutton Inc. ved de tyske domstole på grundlag af en rettighed, der var blevet overdraget til TVB. Overdrageren, en tysk dommer, havde som led i en kommissionsaftale overladt det til børsmæglerselskabet Hutton Inc. at udføre valuta-, værdipapir- og vareterminsforretninger. Med henblik herpå havde han i 1986 og 1987 indbetalt betydelige beløb, som næsten fuldt ud gik tabt under disse forretninger.

4 Hutton Inc. havde annonceret for sine ydelser i dagblade og tidsskrifter i Forbundsrepublikken Tyskland. Forretningsforholdet med overdrageren kom i stand gennem E. F. Hutton & Co. GmbH (herefter benævnt »Hutton GmbH«), som har hjemsted i Tyskland. Hutton GmbH, som er underordnet Hutton Inc., udfører rådgivning af kunderne i forbindelse med de forretninger, Hutton Inc. udfører. Hutton GmbH optrådte i det mindste som formidler i forbindelse med alle de købs- og salgsordrer, overdrageren afgav. Anparterne i Hutton GmbH tilhører E. F. Hutton International Inc., New York, som er et 100% ejet datterselskab af

Hutton Inc. Desuden varetager flere personer ledelsesfunktioner såvel i Hutton Inc. som i Hutton GmbH.

5 TVB stillede over for Hutton Inc. krav om tilbagebetaling af de beløb, overdrageren havde mistet. Til støtte for kravene gjorde TVB gældende, at der forelå ugrundet berigelse, og at der forelå erstatningsansvar på grund af tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser og forpligtelser i forbindelse med kontrakters indgåelse og tillige erstatningsansvar efter reglerne om erstatning uden for kontrakt, da Hutton Inc. ikke i fornødent omfang havde givet overdrageren oplysning om risikoen ved terminsforretninger.

6 Landgericht München, som TVB indbragte sagen for, erklærede sig inkompetent til at pådømme kravene. Appelinstansen, Oberlandesgericht München, ophævede Landgericht's afgørelse, idet den fandt, at Landgericht havde kompetence i sagen. Hutton Inc. indgav herefter revisionsanke til Bundesgerichtshof.

7 Bundesgerichtshof fandt, at sagen rejste spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og besluttede at udsætte sagen, indtil Domstolen har truffet præjudiciel afgørelse om følgende spørgsmål:

»1) Omfatter konventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, kommissionsaftaler om udførelse af valuta-, værdipapir- og vareterminsforretninger?

2) Finder konventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, litra a), anvendelse, når blot forbrugerens medkontrahent før kontraktens indgåelse har annonceret i dagblade eller tidsskrifter i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, eller kræves der i henhold til bestemmelsen en forbindelse mellem reklameringen og kontraktens indgåelse?

3) Er forbrugerens medkontrahent indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i konventionens artikel 13, stk. 2's forstand, når medkontrahenten med henblik på indgåelse og gennemførelse af kontrakten har benyttet et selskab, som er hjemmehørende i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, og som ejes af medkontrahenten, med hvem der også består et personsammenfald, selv om selskabet ikke har fuldmagt til at indgå aftaler, men alene optræder som bud og foretager rådgivning af forbrugeren, og skal sager, der opstår i det således formidlede forhold mellem forbrugeren og dennes medkontrahent, anses for at være sager vedrørende driften af filialen, agenturet eller en lignende virksomhed?

4) a) Omfatter begrebet 'sager om kontrakter' i konventionens artikel 13, stk. 1, ud over indtaling af erstatningskrav som følge af tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser også indtaling af krav, der støttes på tilsidesættelse af forpligtelser i forbindelse med kontraktens indgåelse (culpa in contrahendo) og på ugrundet berigelse i forbindelse med tilbageførsel af ydelser i henhold til kontrakten?

b) Såfremt der under en sag er fremsat erstatningskrav som følge af tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser og forpligtelser i forbindelse med kontraktens indgåelse, berigelseskrav samt krav om erstatning efter reglerne om erstatning uden for kontrakt, giver konventionens artikel 13, stk. 1, da hjemmel for et accessorisk værneting som følge af kravenes indbyrdes sammenhæng, også for så vidt angår de krav, der ikke støttes på aftale?«

8 Hvad nærmere angår hovedsagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb samt de skriftlige indlæg for Domstolen, henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

9 Indledningsvis bemærkes, at de spørgsmål, den forelæggende ret har stillet, alle vedrører fortolkningen af konventionens artikel 13, stk. 1 og 2, som findes i

afdeling 4 — under overskriften »Kompetence i sager om forbrugerkontrakter« — i konventionens afsnit II, der indeholder reglerne om retternes kompetence.

10 Der skal derfor på forhånd tages stilling til, om betingelserne for at bringe bestemmelsen i anvendelse i et tilfælde som det, der foreligger i hovedsagen, er opfyldt, idet der må antages ex officio at skulle tages stilling til spørgsmål vedrørende anvendelsesområdet for konventionens bestemmelser om retternes internationale kompetence.

11 Som det fremgår af forelæggelseskendelsen, er tilbagebetalingskravene i hovedsagen ikke rejst over for Hutton Inc. af en privatperson, som har været Hutton Inc.'s medkontrahent, men af et selskab, som den pågældende privatperson har overdraget sine rettigheder til.

12 Under disse omstændigheder må der tages stilling til, om en sagsøger, som sagsøgeren i den foreliggende sag for den nationale ret, kan betragtes som forbruger i konventionens forstand og dermed kan benytte konventionens specielle kompetenceregler for sager om forbrugerkontrakter.

13 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål bemærkes, at der i Domstolens praksis (jf. bl.a. dom af 21.6.1978, sag 150/77, Bertrand, Sml. s. 1431, præmis 14, 15, 16 og 19, og af 17.6.1992, sag C-26/91, Handte, Sml. I, s. 3967, præmis 10) er opstillet et princip om, at de begreber, der anvendes i konventionen, og som kan have forskelligt indhold alt efter den nationale lovgivning i de kontraherende stater, for at sikre en ensartet anvendelse af konventionen i alle de kontraherende stater skal betragtes som selvstændige begreber, der først og fremmest skal fortolkes ud fra konventionens opbygning og formål. Dette gælder især også begrebet »forbruger« i konventionens artikel 13 ff., for så vidt som det benyttes som det afgørende kriterium for anvendelsen af regler om retternes kompetence.

14 I denne forbindelse bemærkes for det første, at der, som konventionen er opbygget, gælder et almindeligt princip om, at kompetencen tilkommer retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, jf. konventionens artikel 2, stk. 1.

15 Det er kun i kraft af en fravigelse af dette almindelige princip, at konventionen fastlægger de tilfælde, som er udtømmende opregnet i afdeling 2-6 i afsnit II, hvor en person, der har bopæl eller hjemsted på en kontraherende stats område — når situationen er omfattet af en speciel kompetenceregel — kan sagsøges, eller — når den er omfattet af en regel om enekompetence eller om værnetingsaftaler — skal sagsøges ved en ret i en anden kontraherende stat.

16 Kompetenceregler, der fraviger dette almindelige princip, kan derfor ikke føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, konventionen har for øje (jf. Bertrand-dommen, præmis 17, og Handte-dommen, præmis 14).

17 En sådan fortolkning må så meget mere antages at skulle gælde for en kompetenceregel som den, der er opstillet i konventionens artikel 14, som giver en forbruger i artikel 13's forstand mulighed for at anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgeren har bopæl. Konventionen taler således, bortset fra de tilfælde, hvor det udtrykkeligt er fastsat, klart imod, at retterne på det sted, hvor sagsøgeren har bopæl, tillægges kompetence (jf. dom af 11.1.1990, sag C-220/88, Dumez France og Tracoba, Sml. I, s. 49, præmis 16 og 19).

18 For det andet bemærkes, at de særlige regler, der er indført ved konventionens artikel 13 ff., er begrundet i et ønske om at beskytte forbrugeren som den part i kontrakten, der må antages at være økonomisk set svagere og retligt set mindre erfaren end medkontrahenten, og at forbrugeren som kontraktpart derfor ikke bør udsættes for vanskeligheder i forbindelse med et søgsmål i form af at skulle anlægge sag ved retterne i den stat, på hvis område medkontrahenten har bopæl.

19 Den beskyttelsesfunktion, som er knyttet til disse bestemmelser, må indebære, at de specielle kompetenceregler, der ved konventionen er indført med henblik herpå, ikke udvides til at omfatte personer, som ikke har behov for beskyttelsen.

20 I denne forbindelse må det fremhæves, at en forbruger i konventionens artikel 13, stk. 1, defineres som en person, som handler »med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed«, og at det i samme stykke bestemmes, at de forskellige kontrakttyper, som opregnes, og som afdeling 4 i konventionens afsnit II finder anvendelse på, skal være indgået af forbrugeren.

21 Desuden må det fremhæves, at konventionen i artikel 14, stk. 1, giver hjemmel for, at retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl, har kompetence til at påkende »sager, som en forbruger agter at rejse mod den anden part i kontrakten«.

22 Det fremgår såvel af disse bestemmelsers ordlyd som af deres funktion, at de kun skal gælde for private endelige forbrugere, som ikke driver forretnings- eller erhvervsmæssig virksomhed (jf. i denne retning også Bertrand-dommen, præmis 21, og den sagkyndige rapport, der blev udarbejdet i anledning af Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen, EFT 1979 C 59, s. 71, punkt 153), og som har indgået en af de i artikel 13 opregnede kontrakter og i overensstemmelse med artikel 14 er parter i en retssag.

23 Som generaladvokaten har anført i punkt 26 i sit forslag til afgørelse, beskytter konventionen kun forbrugeren, for så vidt som han personligt er sagsøger eller sagsøgt i en sag.

24 Heraf følger, at konventionens artikel 13 skal fortolkes således, at en sagsøger, som handler under udøvelse af sin erhvervsmæssige virksomhed og derfor ikke selv er en forbruger, der er part i en af de i artikel 13, stk. 1, nævnte kontrakter, ikke kan benytte konventionens specielle kompetenceregler i sager om forbrugerkontrakter.

25 Af det anførte følger, at det ikke er påkrævet at træffe afgørelse om de konkrete spørgsmål, Bundesgerichtshof har stillet.

Sagens omkostninger

26 De udgifter, der er afholdt af den tyske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Bundesgerichtshof ved kendelse af 29. januar 1991, for ret:

Artikel 13 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, skal fortolkes således, at en sagsøger, som handler under udøvelse af sin erhvervsmæssige virksomhed og derfor ikke selv er en forbruger, der er part i en af de i

artikel 13, stk. 1, nævnte kontrakter, ikke kan benytte konventionens specielle kompetenceregler i sager om forbrugerkontrakter.

Kakouris Rodríguez Iglesias Zuleeg Murray

Mancini Joliet Schockweiler

Moitinho de Almeida Grévisse Diez de Velasco Kapteyn

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 19. januar 1993.

J.-G. Giraud

Justitssekretær

C.N. Kakouris

Afdelingsformand,
fungerende præsident